

YURAK ISHEMIK KASALLIGI. XAVF OMILLARI VA ULARNI

BARTARAF ETISH TAMOYILLARI

Raxmonov Azamat Muxiddin o‘g‘li
Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Davolash ishi fakulteti 6-kurs talabasi
raxmonovazamatkardiolog@gmail.com

Annotatsiya: Mehnatga layoqatli yoshdagi odamlar — 54-59 yoshgacha (42% dan yuqori) asosan yurak tomirlari kasalligidan vafot etadilar (42% dan yuqori) va o‘lim soni erkaklar orasida yurak tomirlari kasalligi ayollarnikidan ikki baravar yuqori. Pensiya yoshidagi populyatsiyada (60-65 yoshdan keyin) har ikki jins uchun o‘lim ko‘rsatkichlari taxminan tengdir.

Kalit so‘zlar: yurak ishemik kasalligi, yurak ritmi, statistika, qon aylanish tizimi, metod.

Yurak-qon tomir kasalliklari ko‘plab rivojlangan mamlakatlarda, o‘lim sabablarining achinarli ro‘yxatida yetakchi o‘rinni egallab turmoqda.

So‘nggi yillarda ushbu sababdan o‘limning kamayishi tendensiyasi kuzatilmoqda. 2015 yildan beri yurak-qon tomir kasalliklaridan o‘lim darajasi barcha o‘limlarning yarmidan kamini tashkil etdi va kamayishda davom etmoqda. Qon aylanish tizimi kasalliklari orasida yurak-qon tomir kasalliklaridan o‘limning yarmidan ko‘prog‘iga sabab bo‘lgan yurak ishemik kasalligi ajralib turadi. Statistik ma‘lumotlarga ko‘ra, 2018 yilda yurak ishemiyasi qon aylanish tizimi kasalliklari sabab bo‘lgan o‘limlarning 53 foizini keltirib chiqargan — bu umumiy o‘limlar sonining 24 foizini tashkil qildi (3 foiz hollarda o‘lim miokard infarktidan kelib chiqqan) [1].

Qon tomirlari torayishining eng keng tarqalgan sababi bu qon tomirlari devorlariga yog‘ birikmasi tufayli hosil bo‘lgan aterosklerotik blyashkalarining paydo bo‘lishidir. Shuning uchun, xavf guruhiga qon tomirlarida xolesterin to‘planishi uchun ko‘plab sharoitlarga ega bo‘lgan insonlar kiradi: chekuvchilar, spirtli ichimliklarni suiste‘mol qiluvchilar, diabet va semirish bilan og‘riganlar, giperlipidemiya genetik moyilligi bo‘lganlar.

Yurak ishemiyasi kasalligining birinchi alomatlari [2]:

- Nafas qisilishi. Bunday holat tez yurish yoki zinadan ko‘tarilish paytida ham, tinch harakatlar paytida ham yuz berishi mumkin.

Proceedings of International Congress on “Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences”

Hosted Online from Bilbao, Spain on November 10th, 2022.

www.conferencezone.org

- Aritmiya. Yurak ishidagi uzilishlar, tezkor yurak urishi.
- Gipertenziya. Qon bosimidagi keskin sakrashlar va ko'tarilishlar.
- Bosimli stenokardiya. Ko'krak qafasi orqasida joylashgan bosimli og'riqlarni, bo'yin va chap yelkaga o'tishi.
- Miokard infarkti. Bu stenokardiya hurujiga o'xshaydi, ammo dorilar tomonidan nazorat qilinmaydi. Yurak qismda kuchli og'riq bilan birga keladi. Yurak tomirlari kasalligining rivojlanishidan dalolat beradi. O'z-o'zidan yurak mushagining buzilishi tufayli hayot uchun xavfli hisoblanadi. Davolash ishemik kasallik turiga bog'liq. Tashxis qo'yish paytida aniqlash kerak bo'lgan yurak ishemiya kasalligining bir nechta shakllari mavjud. Ishemik kasallikning klinik shakllari:

To'satdan koronar o'lim

Miokard infarkti tufayli emas, balki miokardning elektr beqarorligi tufayli yuzaga kelgan birlamchi yurak to'xtashi. Lekin, bunday holat har doim ham o'linga olib kelmaydi, ba'zida muvaffaqiyatli reanimatsiya choralarini ko'rish mumkin.

Stenokardiya

Stenokardiya o'z navbatida, bir nechta kichik turlarga bo'linadi: barqaror va beqaror stenokardiya (yangi boshlangan, infarktning dastlabki bosqichidagi yoki progressiv), vazoplastik va koronar sindrom X [3].

Miokard infarkti

Yurak xuruji jarayonida qon ta'minoti yetarli emasligi yoki yo'qligi sababli yurak to'qimalarining nekrozi paydo bo'ladi. Yurak to'xtashiga olib kelishi mumkin.

Postinfarktili kardioskleroz

Yurak mushagining nekrotik tolalari biriktiruvchi to'qima bilan almashtirilganda, miokard infarkti natijasida rivojlanadi. Shu bilan birga, to'qima qisqarish qobiliyatiga ega emas, bu esa surunkali yurak yetishmovchiligiga olib keladi.

Yurak ritmining buzilishi

Qon tomirlari torayishi va to'lqinli ravishda qon o'tishi tufayli paydo bo'ladi. Bu holat stenokardiya rivojlanishini va hatto miokard infarktini rivojini ko'rsatadigan ishemik yurak kasalligining bir shakli.

Yurak yetishmovchiligi yoki qon aylanish yetishmovchiligi

Kasallik nomi o'zi uchun gapiradi — bu shakl koronar arteriyalar yetarli darajada kislorodli qon olmasligini ko'rsatadi [4].

Agar yurak ishemiya kasalligidan shubha bo'lsa, shifokor qon bosimi monitoringi, qon va siydik tahlilini tayinlaydi. Stress testi ham o'tkazilishi mumkin.

Elektrokardiogramma (EKG) stenokardiyani (va uni yurakdagi boshqa shunga o'xshash og'riqlardan ajratishga), aritmiya va miokard infarktini aniqlashga yordam beradi. Natija to'liq bo'lishi uchun bemorga dam olish paytida ham, yuk bilan ham, Xolter nazorati ostida ham (kun davomida yurakning elektr faoliyatini kuzatib borish) EKG buyurilishi mumkin.

Ekokardiograf yoki yurakning ultratovush tekshiruvi yurak mushagi holatini, klapanlarning ishlashini vizual ravishda baholash va yurak xuruji joylarini ko'rish imkonini beradi.

Koronar arteriya kasalligini aniqlashning eng informatsion va zamonaviy tashxis usuli koronar angiografiya deb hisoblanadi. Bunda zond yordamida yurak tomirlariga kontrastli vosita yuboriladi va rentgen tekshiruvi o'tkaziladi. Shunday qilib, tomirlar torayishi, torayish darajasi va xolesterin blyashkalarinig joylashishi haqida ma'lumot olinadi.

Diagnostika usullarining butun majmuasi bemorning ahvolini yaxshilash uchun jarrohlik aralashuvga muhtojligini aniqlash, dori-darmon buyurish va terapiyani tayinlash uchun mo'ljallangan. Afsuski, yurak ishemiya kasalligi hali to'liq davolanmaydi. Ammo davolash, bemorning sog'lig'ini sezilarli darajada yaxshilash imkoniyatini beradi.

Yurak ishemiya kasalliklarini davolashda asosiy yondashuvlar:

Yurak ishemiyasida jismoniy faoliyatni cheklash;

Nafas qisilishi, ko'krak qafasidagi og'riqlar, bir so'z bilan aytganda, stenokardiya, yurak ritmining buzilishi va yurak xurujining dastlabki belgilari aniqlanganda, bemorga jismoniy mashqlar (faol va kuchli sport turlari) dan bosh tortish tavsiya etiladi. Zinadan ko'tarilish paytida va yurish tezligini o'rtacha darajada ushlab turish va umumiy holatini kuzatish kerak.

Yurak ishemiyasini dorilarsiz davolash.

Yurak ishemiya kasalligini davolashning ko'plab qo'shimcha usullari mavjud. Masalan: zarba to'lqini terapiya va gidroterapiya, massaj, xalq tabobati. Biroq, bu usullardan foydalanish har doim shifokor bilan kelishilgan bo'lishi kerak.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Belokoneva, K.P. O'tkir yurak bilan asoratlangan miokard infarktining klinik va immunologik jihatlarini etishmovchilik: muallif referati. dis... samimiy. asal. Fanlar / K.P. Belokoneev. - Barnaul, 2019. - B. 28.
2. Gordeeva, M.A. Har xil turdagi o'tkir koronar sindrom va yurak-qon tomir kasalliklarining surunkali shakllari bo'lgan bemorlarda sitokin profilini baholash / M.A. Gordeeva, A.R. Babaeva, A.L. Emelyanova, S.A. Davydov // Sitokinlar va yallig'lanish. - 2019. - V. 13, No 2. - B. 27-33.
3. Gurevich, M.A. Stabil anginaning klinik va angiografik variantlari / M.A. Gurevich, S.V. Topolyanskaya // Tibbiy alifbo. - 2018. - T. 4. - No 24. - B. 10-16.
4. Tashkenbayeva E. N., Nasyrova Z. A., Mirzaev R. Z. Surunkali koroner yurak kasalliklarini diagnostika usullari va ularni davolash usullariga qarab stratifikatsiyasi //kardio. - 2020. - 1-jild. - Yo'q. 3.
5. Tashkenbaeva E. N. va boshqalar Reperfuziya paytida desfluran va sevofluranning kardioprotektiv ta'sirining mexanizmlari // Kardiorespirator tadqiqotlar jurnali. - 2021. - 2-jild. - Yo'q. 2.